

gasztal a jelenlegiért és segít belenyugodni a ma nyomorába. Ne nyugodj bele! Attól a naptól kezdve, amikor majd megérteni kezded, hogy az élet majdnem minden bajáért nem az Isten, hanem az emberek felelősek, nem nyugodsz többé bele e bajokba.

Ne hozz áldozatot a bálványoknak!

ALEXANDER AVGYEJENKO: IGY LETTÜNK EMBEREK

A Korunk megelőző számában ismertette Louis Aragon legutóbbi könyvét. Ehhez a könyvhöz Aragon három mai orosz író beszámolóját mellékeli, melyek kitűnően jellemzik az írók szerepvállalását a megtalált új közösségben. Az egyikben Alexander Avgyejenko, a bezprizornyikok, a fiatalok bűnözők sorából kiemelkedett író vázolja a maga, és a társai élettörténetét, esetségét és felemelkedését. Ebből a beszámolóból vesszük a következő részletet.

1926-ban a Moszkva-Taskent-i gyors egyik vagonjának kutyaládájában két kis utas kuporgott szorosán összeölelkezve. Én voltam a egyik kis cimborám, messziről jövő és napfényes tájak felé igyekvő utasok. Olyan derék emberekről ábrándoztunk, akik nem kényszerítenek arra, hogy kifosszuk őket... Éjszaka a vonat lefékezett Urszatievszk megállóánál. A vonatvezető, amint egy vasbottal turkálva átkutatta a vagon, kiűzött fészünkéből és kidobott a nedves éjszakába. Kőd terjengett; finom, hideg és átható eső szemezett. Mezőtláb tocsogtunk a sárban. Testünkről valami női kabát lógott le rongyokban. Arcunkra izzadság tapadt Szamarától egy falatot se ettünk. Hogy meg ne fagyjunk, az állomásra rohantunk. Elkergették. Elindultunk valami hajlékot keresni az éjszakai fények irányába. De a jólfűtött és szőnyegekkel diszitett „esájkánák”-ban, teaházakban nem a mi számunkra izzott a parázs, nem a mi számunkra lobogott és ragyogott a tűz, s nem nekünk rázogatta csörgős dobját a kigyult arcú zenész. Mindenünnen elkergették bennünket, s még a küszöbön sem tűrtek meg. Dermedten, kimerülve szaladgáltunk egyik tűztől a másikig. Hangtalanul pityeregtünk, ököl-lel fenyegettük meg a tüzek fényét, szidtuk, káromoltuk az érzéstelen, süket embereket. Aztán a sértettség érzése kétségbeesésbe csapott át. Elhatároztuk, hogy megfagyunk a legutolsó ajtónál, mely mögött a jóllakott emberek mulatoztak. De még ezt sem engedték meg nekünk. Kutyákat uszítottak ránk, melyek kiűztek az ucca közepére. Ekkor kétségbeesésünk komizsággá, dühvé és mélységes gyűlöletté változott az ember ellen. Szó nélkül, anélkül, hogy összebeszéltünk volna átmásztunk egy sővényen s az egyik agyagfedelű házacská mellett puposodó kis szénaboglyát felgyújtottuk.

S ime, szívembe elégedettség, nyugalom költözött. Az öröm és a bosszú könnyei csordultak ki a szememből. Átöleltük egymást a barátommal. Nevettünk és sirtunk. Megfeledeztünk az éhségről, a durva szavakról és a hidegről. Boldogak voltunk és teli bátorsággal. Az éjszaka hátralevő részét azokban a nyilvános melegedőkben töltöttük el, amiket derék, figyelmes emberek tartottak fenn. A kályhához támaszkodva, hol a hátunkat, hol a mellünket melegítettük át, miközben állva el-elszunyókáltunk. Az ébrenlét pillanatában megfigyeltem néhányat a derék emberek közül, akik betértek egy pillanatra menhelyünkre. Amint elhaladtak előttünk, pillantásuk éles kíváncsisággal szegeződött toprongyos, nyomorult alakunkra. De mihelyt tekintetünk találkozott, az ember hirtelen elfordult, nyilván szégyen fogta el egyenes pillantá-

somtól; talán emberi lealacsonyodottságunk tulságosan szembetűnő, volt, vagy méginkább: félt, hogy kérdezzük tőle valamit. Ám a legvalószínűbb, hogy bennünket látva, átéreztek mennyire kegyetlenek és szivtelenek. Egy pillanatra talán felmérték tulajdon becstelenségük mélységét.

Igen, akkor hajlandó voltam egyéb jelzőkkel is felruházni embereimet. Még évekig itélt a helyzetem arra, hogy ugyanazt az ellenszenvet, ugyanazt a gyűlöletet és ugyanazt a bosszúvágyat érzem, amely az Urszatievszk-i megállónál született meg bennem. Életem egyötöd részét töltöttem el ilyen érzések közt.

Ezután loptam, csaltam, fosztogattam és kést emeltem az emberre, a legcsekélyebb aggodalom nélkül. Mindenkit ellenségnek tekintettem. A Donbáz-i vásárokon bundákat, szalonnát és vajjal telt fazekakat loptam a paraszt szekerekről. Bakuban részeg embereket a homályos utcáskákba csalogattam, és kizsebeltem őket. A Tangorog-i városkert legeldugottabb zugaiban késemmel fenyegetőzve vetkeztettem le szerelmes párokat, hogy ruháikat elszedjem.

Szabadon garázdálkodtam az étellel s az emberek szabadon garázdálkodtak velem. Ha rajtacsíptek valamin, jól elagyabugyáltak. Amikor kiszabadultam, háromszorosan megbosszultam magam azért, amit velem tettek.

Semmi sem maradt bennem: se szeretet, se jóság, se érzékenység, se részvét, se együttérzés.

Ma szinte félve idézem fel egy ilyen ember alakját. Szerencsére nálunk, a mi földünkön ez a lény nem található többé. De bárki, aki külföldön járt tudja, hogy ez a kétlábu ragadozó még létezik.

Nem voltam egyedül. Ezer és ezer hozzám hasonló lényel találkoztam. Apám huszonöt esztendeig dolgozott a Makejevka-i kohónál. Itt égtek ki a szemei, itt romlott meg az egészsége és itt halt meg a kimerültségtől. Mi, a gyermekei szerteszéledtünk az országban. Jött a háború, az éhínség, a lerongyoltság, amik megfosztották a szüleiktől többi sorstársaimat. Ime, így maradtunk mi, egész sereg kiskorú bandita az új rendszerre, az átkos mult örökségeként. Semmiféle börtön nem, lett volna képes megszüntetni minket, A régi világ minden büntető módszere sem tehetett volna egyebet, minthogy még konokabbá tesz bennünket. Az új rendszer, a munka, a bizalom és meglepő gondoskodása segítségével adott vissza bennünket az életnek. A magunkfajtaikat emberrénevelő intézmények tevékenysége közismert. Nem térek ki itt reá. Valamennyi vállalkozásunk, új rendszerünk teljes egészében egyetlen hatalmas üzeme az ember ujjánevelésének. Ismerem két nemzedék embereit, akik bár se tolvajok, se banditák nem voltak, életük mégsem volt különbség a magaménál. Az Ural lakói ők, akiket most adtak vissza az életnek.

Itt van pl. Agrippina Korevanova. Az élet úgy szétzúzta, mint valami mészárosbárd. Annyit törülgette a mások gyermekeit, hogy alig bírt már járni. Hagyták éhezni. Hagyták rothadni a pincékben. Nyilvánváros házába zárták. Később csapszékbeli gazdái ütlegeit szenvedte. Kiszívták a véré, elvették az egészségét. Az üzemben kifacsarták, mint valami surlórongyot, az utolsó cseppig. Megtörték és ujjatörték; a sir szélére taszították. És nézzék meg most Agrippina Korevanovát. Magához tért az öregecske, új éveket számol, új életet kezdett. Sőt, fizikailag megfiatalodott. Egyike a Szverdlovszk-i munka legkitűnőbb harcosainak; tanult és az életre tanítja az ifjú nemzedéket, keserű életének példájával... Aztán itt van a tatár Galyun, szintén Urál-i ember. A for-

radalom előtt döglött lovakat nyuzott. Vele ijesztgették a falubeli és a városi gyerekeket. Soha sem aludt tiszta ágyban, sohasem lakott jól kenyérrrel, senki sem szólt hozzá egy jó szót, mindenünnen elkergették, mint valami rühes kutyát. Ma az egész ország ismeri, Ő az, aki Mag-nitogorszk-ban rekordot ért el az ásásban, a betonkeverésben, a vasalás munkájában. Negyvennégy díjat kapott, dicsérő okleveleket, órákat, ruhákat, fehérneműt, lakást, többezer rubelt, fürdőhelyek látogatására szóló jogositványt. Minden nap kedves, bátorító szavakat intéznek hozzá s mindenki a legderekabb embernek tekinti. Az üzem nevelte újjá, az üzem pedig országunk új iparosítási politikája teremtette meg.

Én magam az összes állampolgári jogokat élvezem. Semmiféle betegségben nem szenvedek. Erős vagyok. A legjobb emberi érzéseket művelem magamban: a szeretetet, az odaadást, a becsületet, az ügyért való lemondást, a hősiességet, az önzetlenséget. Könyveket írok; író vagyok és arról ábrándozom, hogy felejthetetlen művet alkossak. Új szerelemmel szeretem az asszonyomat és folytatom fajtámat, mely boldog leszen. Ép is boldog vagyok, örülök az életnek, törhetetlen bátorságot érzek magamban; sajnálkozással fekszem le és örömmel ébredek. Száz évig fogok élni, hajam megőszül, de én mindvégig boldog, jókedvű leszek. Ha akarom, a hold felé repülök, a sarkvidékre utazom, felfedezéseket tehetek, feltalálhatok valami új gépet, — alkotóerőmet nem fojtja el senki. Nem, vagyok egyedül, milliósámra vagyunk: az életnek visszaadott emberek. Szverdlovszkban Kola Nyikolájev barátom, valahai semmirekellő, most fejezi be tanulmányait a Műegyetemen és valami nevezetes gépet akar szerkeszteni. Egy másik barátom, Alexej Tyrkalov, festő, nemsokára elhagyja a kievi Intézetet. Képeket fest és valami világjelentőségű alkotásról ábrándozik.

Sokan vagyunk. Van köztünk mérnök, író, repülő, ujságíró, szerelő, gépész, villanyszerelő, kormányzósági tag, városparancsnok, sarkkutató, tudós, — s mindezt az új élet nevelő hatásának köszönhetjük.

KONRAD HEIDEN: HITLER. DAS LEBEN EINES DIKTATORS

(Europa Verlag, Zürich 1935.)

Konrad Heiden, aki egy régebbi könyve révén (Geschichte des Nationalsozialismus) a hitlerizmus specialistájának nevezhető, most megjelent, vastag könyvében az eddigi pamfletekkel és legendákkal szemben egyenesen szenvedélyes tárgyalagosságnak nevezhető aprólékossággal rajzolja meg Hitler pályafutását. S bár az egyéneléktani konstrukciók örvényében sok helyütt elvész a különbeni mindvégig érdekfeszítő rajz és értelmezés, igen sok újairhatatlan pontot tartalmaz a könyv, különösen ott, ahol Hitler utjának egyetemes német osztályösszefüggéseit világítja át. Hitler egyéni kvalitásai közül főleg a propagandára való hajlamot és készséget emeli ki. Ezért mutatjuk be tus idevonatkozó rész, egyik darabját

A fejlődő Hitler legnagyobb szellemi élménye a propaganda. Könyvében harminckét oldalt szentel a világháborúnak, ebből husz oldalon keresztül csak a propagandával foglalkozik. „Az ellenséges háborús propagandán végtelenül sokat tanultam.” Javára szól, hogy általában gyakran találunk nála ilyen mondatokat: „Az ellenféltől végtelenül sokat lehetett tanulni.” Tanult a szocialistáktól is, legfontosabb tanítói azonban nyilvánvalóan Lord Northcliffe és Wickham Steed. Mindaz, amit Hitler